ВІДГУК

офіційного опонента

к.е.н., доцента, доцента кафедри маркетингу

Полтавського державного аграрного університету

Боровик Тетяни Вікторівни

на дисертаційну роботу

Гуменного Михайла Олександровича

на тему: **«Управління логістичними системами аграрних підприємств в умовах євроінтеграції»**

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

зі спеціальності 073 «Менеджмент»

Актуальність теми дослідження. В сучасному агробізнесі провідних країн Європи широко застосовуються такі інструменти управління, як маркетинг і логістика. При тому, що основним завданням першого виступає задоволення потреби споживача, то логістика дозволяє раціоналізувати бізнес-процеси аграрних підприємств з оптимізацією витрат. Європейські тенденції застосування логістичного підходу в світі як управлінського інструменту спрямовують вітчизняні агропідприємства до необхідності використання новітніх підходів до управління, застосування досвіду розвинених країн і упровадження його в практику господарювання українських агровиробників.

Основою стратегічного управління логістичною системою аграрного підприємства є конкурентна стратегія, побудова якої реалізується на основі моделювання, базовими елементами якого є перебіг логістичних потоків, ключові чинники конкурентоспроможності підприємства та сучасні концепції управління, а отже актуальність теми дисертації не викликає жодних сумнівів.

Представлене дисертаційне дослідження пов’язане з виконанням науково-дослідних тем Сумського національного аграрного університету: «Стратегічне управління логістичною діяльністю аграрних підприємств»

(номер державної реєстрації 0121U113074, 2021-2025 рр.) де досліджено особливості формування стратегій управління логістичними системами аграрних підприємств в умовах євроінтеграції та «Маркетингове забезпечення ринку агропродовольчої продукції в умовах сталого розвитку» (номер державної реєстрації 0121U113070, 2021-2025 рр.), де запропоновано науково-методичні положення щодо використання системного підходу до управління конкурентоспроможністю логістичної системи як основи стратегічного розвитку агровиробників в умовах євроінтеграційних процесів.

Вказані обставини є свідченням високого ступеня актуальності обраної теми та конкретизації напряму дисертаційного дослідження Гуменного М.О.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність. Дисертаційна робота Гуменного Михайла Олександровича має логічно побудовану структуру, яка відповідає вимогам до характеру та змісту наукових праць, що дозволяє послідовно й у повному обсязі викласти основні теоретичні та практичні результати проведеного дослідження.

Рецензована дисертаційна робота характеризується комплексним та системним підходом до вирішення актуальних питань, у процесі якого дисертант вміло використовує сучасні методи, прийоми та інструменти наукових досліджень. Серед них такі методи як термінологічного аналізу й узагальнення; системного аналізу та синтезу; системної декомпозиції; наукової абстракції; композиційного моделювання; дескриптивного методу аналізу ієрархій; аналогового моделювання; економіко-математичного моделювання тощо. Текстовий виклад результатів дослідження супроводжується графічними ілюстраціями, таблицями та додатками.

Вміле застосування сучасного наукового інструментарію, систематизації, оцінки та інтерпретації фактологічних даних про логістичні процеси дозволило здобувачу переконливо аргументувати пріоритетні напрями управління логістичними системами аграрних підприємств в умовах євроінтеграції. Це є підґрунтям для констатації високого рівня аргументованості основних наукових положень, висновків та рекомендацій, що містяться у дисертаційній роботі

Гуменного М.О.

Ступінь новизни наукових положень. Суттєвими теоретичними результатами, що відображають наукову новизну дисертаційної роботи Гуменного Михайла Олександровича та характеризують особистий внесок здобувача у розробку проблеми управління логістичними системами аграрних підприємств в умовах євроінтеграції. Серед них, зокрема:

– вперше запропоновано концептуальну модель реалізації стратегічного управління логістичними системами аграрних підприємств, що передбачає визначення ступеню інтеграції підприємств аграрного бізнесу в логістичну мережу ЄС та стабільність експорту аграрної продукції за відповідними критеріями на основі попереднього аналізу, моделювання сценаріїв розвитку подій з метою дослідження їх впливу на сформовані альтернативні стратегії управління логістичними системами та призводить до отримання синергетичного ефекту;

– вперше запропоновано до впровадження систему заходів по адаптації європейського досвіду управління логістикою аграрних підприємств з врахуванням сучасних безпекових викликів, використання оптимальних видів транспортування в поєднанні з логістичним плануванням маршрутів доставки агропродовольчої продукції на експорт, систем єдиного входу (SSO), принципів аналізу небезпек за критичних точок відповідно до вимог HASSP 22000;

– удосконалено сутнісну характеристику категорії «управління логістичною системою підприємства», яка на відміну від існуючих визначень розглядається як процес, підпорядкований конкретизованим цілям, що системно реалізується в логічній послідовності, здійснюється на оперативному, тактичному та стратегічному рівнях, та передбачає проходження етапів планування, організації та контролю за матеріальними потоками;

– удосконалено концептуальний підхід до побудови стратегій управління логістичними системами аграрних підприємств в умовах євроінтеграції, який на відміну від існуючих ґрунтується на стратегічному аналізі зовнішнього середовища: логістичної інфраструктури території ринків ЄС та рівня розвитку

логістичного потенціалу основних учасників експортного процесу управління ланцюгами поставок аграрної продукції;

– удосконалено підхід до оцінки конкурентоспроможності логістичних систем аграрних підприємств, в основі якого лежить мультиплікативне визначення середньої геометричної з врахуванням коефіцієнтів конкурентоспроможності сфер постачання, виробництва та збуту;

– удосконалено методичний підхід до оцінки ризиків стратегічного управління логістичними системами аграрних підприємств задля стабільності експорту через інтеграцію в логістичну мережу ЄС, який на відміну від існуючих передбачає визначення ступеня можливості виникнення ризику і величини втрат, на основі поетапного прогнозування, що включає такі етапи як визначення можливості, часовий розподіл, побудову структурно-елементної моделі причин та чинників ризику та їх ранжування, формування бази даних по подібних варіантах для визначення ступеня прийнятності чи загрози потенційного рівня ризику;

– набула подальшого розвитку характеристика генезису та методичних підходів до оцінювання ефективності управління логістичними системами суб’єктів агробізнесу, орієнтованого на отримання додаткового ефекту за рахунок здійснення визначеної послідовності дій, де на початковому етапі відбувається оцінка передумов розвитку і завершальним є процес контролю логістичної стратегії;

– набули подальшого розвитку теоретико-методичні засади побудови моделі формування конкурентоспроможної євроінтегрованої логістичної системи в агробізнесі, шляхом виділення матеріальних, інформаційних, фінансових і кадрових потоків в якості об’єктів агрологістичного управління, з метою визначення основних траєкторій їх руху, побудови систем взаємозв’язків між ними та зменшення часу поставок і розміру транспортних затрат;

– набуло подальшого розвитку обґрунтування умов ефективності експортно-збутової діяльності аграрних підприємств шляхом інтеграції логістичних систем учасників аграрного бізнесу в логістичну мережу ЄС.

Повнота викладення у відкритому друку наукових положень дисертації. За темою дисертаційної роботи Гуменного М.О. опубліковано 12 наукових праць загальним обсягом 4,4 друк. арк., з них 3,4 друк. арк. належать особисто автору, з яких 4 є фаховими за темою дисертації, 1 розділ в монографії, 7 тез. Положення, що містяться в публікаціях за темою дисертаційного дослідження не містять протиріч з результатами його виконання та не викликають суттєвих заперечень. Аналіз змісту публікацій дозволяє стверджувати, що основні положення дисертаційної роботи Гуменного М.О. достатньою мірою оприлюднені у відкритому друку. Діючі вимоги щодо необхідної кількості статей у наукових фахових виданнях дотримано.

Відповідність дисертації встановленим вимогам. Складовими частинами дисертації Гуменного М.О. «Управління логістичними системами аграрних підприємств в умовах євроінтеграції» є вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел у кількості 187 найменувань, 7 додатків. Загальний її обсяг викладений на 241 аркуші комп`ютерного тексту і містить 35 рисунків та 43 таблиці.

У першому розділі «Теоретичні основи управління логістичними системами аграрних підприємств в умовах євроінтеграції» розкрито понятійно-категоріальний апарат управління логістичними системами підприємств аграрної сфери, визначено генезис та обґрунтовано методичні підходи до оцінювання ефективності управління логістичними системами аграрних підприємств, обґрунтовані особливості формування конкурентоспроможних логістичних систем аграрних підприємств в умовах євроінтеграції..

У другому розділі «Сучасні тенденції управління логістичними системами аграрних підприємств» проведено оцінку сучасного стану управління логістичними системами аграрних підприємств з урахуванням європейського досвіду, визначено фактори впливу на ефективність управління логістичною діяльністю аграрних підприємств, здійснено комплексне інтегральне оцінювання рівня конкурентоспроможності логістичних систем як основи

стратегічного розвитку агровиробників в умовах євроінтеграційних процесів.

У третьому розділі «Організаційно-економічне забезпечення стратегічного управління логістичними системами аграрних підприємств в умовах євроінтеграції» обґрунтовано логістичну інтеграцію та її вплив на конкурентоспроможність аграрних підприємств на основі адаптації до європейського досвіду, розроблено стратегії управління логістичними системами з урахуванням заходів раціональної координації потокових євроінтеграційних процесів в аграрній сфері, обґрунтувати процес організаційно-економічного забезпечення реалізації стратегій управління логістичними системами аграрних підприємств в умовах євроінтеграції.

Практична цінність результатів дослідження. Автором дисертації були особисто проведені теоретичні і прикладні дослідження та отримано підтвердження результатів. Автор особисто сформулював висновки та рекомендації, готував до друку матеріали дослідження, брав участь у затвердженні та обговоренні результатів дослідження. Особистий внесок здобувача підтверджено нормативними документами та відповідними публікаціями.

Зауваження до дисертаційної роботи. Не дивлячись на достатньо високий науковий рівень виконання дослідження та подання його результатів у дисертації, остання містить окремі недоліки та дискусійні положення:

1. Розглядаючи питання стратегічного управління логістичними системами аграрних підприємств в умовах євроінтеграції, автору доцільно було б звернути більшу увагу на проблемні питання здійснення тактичних та оперативних заходів з імплементації стратегічних рішень на різних рівнях ієрархічної структури організаційно-економічного управління аграрним підприємством.

2. Доцільно було б провести порівняльний аналіз використання різних видів транспорту при побудові євроінтеграційної логістичної мережі аграрних підприємств та виділити недоліки і переваги кожного з них, зокрема враховуючи умови ефективності експортно-збутової діяльності аграрних

підприємств шляхом інтеграції логістичних систем учасників аграрного бізнесу в логістичну мережу ЄС.

3. При розробці організаційно-інформаційного механізму стратегічного управління логістичними системами аграрних підприємств на засадах інтеграції логістичних процесів слід було б розглянути участь логістичних провайдерів як управлінців товарорухом на ринку, особливо при реалізації аграрної продукції на експорт на основі адаптації до європейського досвіду.

Вказані зауваження відображають власну наукову позицію опонента і не заперечують можливості існування авторського бачення шляхів розв'язання завдань дисертаційного дослідження.

Висновок про відповідність дисертації вимогам МОН України. Дисертаційна робота Гуменного М.О. «Управління логістичними системами аграрних підприємств в умовах євроінтеграції» повною мірою відповідає діючим вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії згідно з пунктами п. 6 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 р. № 44 та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40, а її автор Гуменний Михайло Олександрович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 073 «Менеджмент».

Офіційний опонент:

к.е.н., доцент,

доцент кафедри маркетингу

Полтавський державний

аграрний університет Тетяна БОРОВИК